

УДК 811.111'255.4=161.2:791

FEATURES AND DEVELOPMENT OF ENGLISH-LANGUAGE CINEMATIC TEXTS TRANSLATION

ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЗВИТОК ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ КІНЕМАТОГРАФІЧНИХ ТЕКСТІВ

Herasymenko O. Yu. / Герасименко О. Ю.*PhD in Educational, Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Philology and Translation / Доктор філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, старший викладач кафедри філології та перекладу*

ORCID: 0000-0002-0539-1165

*Kyryvi Rih National University, Tramvainaia Street, 16, 50000**Криворізький національний університет, Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 16, 50000***Oliinyk K. D. / Олійник К. Д.***Студентка 3 року навчання групи ЕК-22 / 3rd year student**Kyryvi Rih National University, Kyryvi Rih, Tramvainaia Street, 16, 50000**Криворізький національний університет, Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 16, 50000*

Анотація. На сьогодні кінофільм є одним з найпопулярніших видів сучасного мистецтва, який з роками все швидше змінюється і розвивається. Представлена стаття присвячена розгляду кінотексту та таких трьох видів перекладу кінофільмів, як: дубляж, субтитрування та закадрове озвучення. Проаналізовано їхню загальну термінологію, створення перших зразків, хронологічний розвиток, переваги та недоліки. Авторами окреслено такі певні проблеми, які мають та з якими стикалися перекладачі під час перекладу кінотекстів під час всього його існування, як: міжмовний бар'єр, взаємозв'язок вербальної та невербальної частин кінотексту, не врахування контексту певних сцен, порушення оригінальної єдності лінгвістичної та нелінгвістичної систем, підбір рівноцінних словосполучень, метафор, фразеологізмів, жартів, діалектизмів, власних назв тощо. Наведено приклади перекладу кінотексту та переваги і недоліки таких способів, як: транскрипція або транслітерація власних назв і певних слів та словосполучень та за допомогою фразеологізмів, метафор та жартів, що будуть замінити оригінальні, які не мають сенсу при перекладі. Продемонстровано певні слова та вислови, що почали широко використовуватись і в українській мові.

Ключові слова: кінофільм, дубляж, субтитрування, перекладач, переклад, закадровий голос, кінотекст.

Вступ.

Вивчення особливостей перекладу англomовних кінематографічних текстів відіграє важливу роль передачі смислів, емоцій і культурних відтінків оригіналу. Кіномова поєднує діалоги, сленг, ідіоми та реалії, що вимагають точного, але адаптованого перекладу, щоб зберегти атмосферу та вплив на глядача. Помилки чи невдалі рішення можуть спотворити авторський задум, знизити драматичний ефект чи зробити репліки неприродними. Тому аналіз та практика перекладу кінодіалогів допомагають розвинути почуття мови, покращити розуміння

контексту та підвищити якість локалізації, що особливо важливо для професіоналів у сфері перекладу та кіноіндустрії.

Основний текст.

Термін «Кінофільм» згідно з українським словником медіакультури – це «твір кіномистецтва, що має в основі сюжет, втілений у сценарії, і створюється за допомогою акторської гри, режисерської, операторської та іншої роботи. У технологічному плані фільмом є сукупність рухомих зображень (монтажних кадрів), пов'язаних єдиним сюжетом. Кожен монтажний кадр складається з послідовності фотографічних зображень, на яких зафіксовано окремі фази руху. Більшість фільмів мають звуковий супровід» [2].

Датою народження кінематографу можна назвати – 28 грудня 1895 року. В цей день братами Огюстом та Луї Люм'єрами в Парижі було продемонстровано програму, що складалася з коротких документальних замальовок [3].

Спершу кінофільми були німими, але в 1903 році вийшла картина «Хатина дядька Тома» («Uncle Tom's Cabin»). Це була тринадцяти хвилинна стрічка, в якій вперше були використані інтертитри: текст, що з'являється між сценами і відтворює репліки героїв або пояснює їх зміст. А звуковий кінематограф, що є більш схожим на теперішній вигляд кіно, з'явився 6 жовтня 1927 року. Тоді кінокомпанія «Warner Brothers» випустила на екрани перший в історії звуковий фільм «Співак джазу» (The Jazz Singer) [1].

Відтак кінотекстом - є текст, основою якого є вербальні (всі типи титрів та написів, мова акторів (кінодіалог)) та невербальні (природні шуми (дощ, вітер), технічні шуми і музика, люди, тварини, предмети та інше) компоненти [1].

Основною проблемою кінокомпаній після створення звукових кінофільмів став «міжмовний бар'єр». Вони використовували різні способи, наприклад:

- 1) Актори читали всі діалоги різними мовами за допомогою транскрипції іноземних слів англійською з дошки, що була розташована позаду знімальної камери.

- 2) Основні ролі виконували актори, що могли говорити різними мовами, а другорядні ролі виконували нові актори-носії мови.

3) Знімали з різними акторами-носіями мови різні версії одного і того ж фільму різними мовами [1].

Але все ж від використання цих способів довелося відмовитись через вкрай високі виробничі витрати і різке падіння рівня акторської гри через інші підходи до вибору акторів.

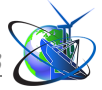
На зміну цим невдалим способам, які використовували кінокомпанії прийшов дубляж. Спочатку дубляж фільмів виконувався безпосередньо на кіностудіях, але пізніше з'явився «національний дубляж», участь в якому приймали вже актори, яких наймали країни, в яких здійснювався прокат фільму [1].

Перші спроби дубляжу фільмів було зафіксовано у 1933 році, коли М. Геберт переклав та зробив дубляж фільму Г. С. Реймейкера під назвою «Слід за вбивцею». Другою значущою роботою було створення дубльованої версії фільму «Білосніжка та семеро гномів» Діснея у 1938 році. Піком популярності дубляжу були 1950-1960 роки [4].

Але у 1930 роках з'явився ще один вид перекладу кінофільмів – субтитрування. Субтитруванням є «демонстрація письмового тексту на мові перекладу на екрані під час відтворення кінопродукту мовою оригіналу таким чином, щоб субтитри співпадали з діалогом акторів на екрані» [5].

Спочатку субтитри лише коротко передавали сенс діалогів однієї або декількох сцен, але з часом переклад за допомогою субтитрування розвинувся і набув теперішнього вигляду. Цей метод перекладання фільмів почали використовувати і використовують дотепер у багатьох країнах через такі, основні причини: - субтитрування є найбільш дешевим видом кіноперекладу (приблизно у 8-15 разів дешевше ніж дубляж); - мала кількість населення у країнах в яких здійснювали прокат фільмів, а отже і малі збори від прокату; - велика кількість імпортованих фільмів; - «збереження духу оригіналу»; - кілька державних мов, де для кожної є окремий рядок субтитрів [1].

І ще одним видом перекладу кінофільмів є закадрове озвучення або напівдубляж. Його можна розглянути з двох точок зору: з технічної та

лінгвістичної. З технічної – це процес начитки перекладу акторами та студійного запису звукової доріжки, що накладається поверх оригінальної, таким чином, що вони звучать одночасно (звукова доріжка оригіналу – тихіше, звукова доріжка із закадровим перекладом гучніше). Для посилення ілюзії автентичності закадрового перекладу звукову доріжку мови перекладу записують із затримкою на декілька секунд від початку репліки мови оригіналу, щоб глядач мав можливість почути оригінальну звукову доріжку та голос актора мови оригіналу. З лінгвістичної точки зору – це вид аудіовізуального перекладу, при якому, на відміну від дублювання, голоси акторів записуються поверх оригінальної звукової доріжки, яку чутно у фоновому режимі.

Дублювання та закадровий переклад мають спільну характеристику – необхідність дотримання синхронізації між лінгвістичною та нелінгвістичною частинами кінотексту. Проте на відміну від дублювання, закадровий переклад не потребує синхронізації руху губ з реплікою мови оригіналу. Через це вартість закадрового перекладу значно менша, порівняно з дублюванням [6].

Переклад кінофільмів є складною системою, в якій одночасно повинні діяти, як письмова, так і усна складові тексту. Тобто крім перекладу діалогів у фільмі треба також звертати увагу на всі написи, що можуть бути ключовими моментами в сюжеті фільму і при відсутності перекладу яких, глядач може залишитися в здогадках. Наприклад: дати, назви міст, вуличні написи на стінах, записи у щоденниках, написи на календарях тощо. Зазвичай в оригінальному кінотексті ці моменти не озвучуються, але під час перекладу іноземною мовою треба додавати субтитри з перекладом чи закадровий голос, який їх озвучить [1].

Одна з основних проблем перекладача при перекладі кінотексту - це не порушити оригінальну єдність лінгвістичної системи (мова акторів, пісня, написи тощо) та нелінгвістичної (руху тіла та губ акторів, розташування предметів у кадрі тощо). Якщо фільм озвучено, у роботі над перекладом допускаються певні відхилення від необхідних норм, що зумовлено збереженням оригінального звукового ряду [1].

Також складністю перекладання кінотексту є підбір таких словосполучень,

метафор, фразеологізмів, жартів, діалектизмів, власних назв тощо, щоб вони були рівноцінні оригінальним, знайомим основній масі населення країни, для якої здійснюється переклад, але в той же час були достовірні відносно того, чи знає їх дійова особа фільму.

Перекладач повинен спиратися на контекст, як конкретної сцени, так і на загальний контекст. Тому що саме від цих частин тексту найчастіше глядач може побачити особливості героя (наприклад особливості та стиль мовлення) або сюжетної лінії фільму [1].

Щоб перекласти ці елементи перекладач може використати декілька способів:

1) Транскрипція або транслітерація власних назв і певних слів та словосполучень. Наприклад: boomerang – «бумеранг», bucks – «бакси», hacker – «хакер», spoiler – «спойлер». Недоліком цього методу є суб'єктивність. Перекладач обирає його коли на його думку глядач має певні фонові знання, і зможе зрозуміти, що означає це слово. Нижче наведено ще декілька прикладів перекладу, за допомогою цього методу.

- Оригінал «Зоряні війни» (Star Wars): Власні назви мовою оригіналу звучали, як: «Jedi and Sith» в українському перекладі їх представили за допомогою транслітерації «Джедаї та Ситхи». В цьому випадку українська аудиторія їх сприйняла як частину культури та бренду цих фільмів.
- Оригінал «Pulp Fiction» (1994): В цьому фільмі було перекладено фразу «We're getting a flashback now» як «Зараз ми бачимо флешбек». В цьому виразі замість слова «флешбек» не використали альтернативне в українській мові. В подальшому це слово почали використовувати і в звичайному мовленні.
- Оригінал «The Social Network» (2010): В цьому фільмі було перекладено фразу «Let's take a selfie» як «Давай зробимо селфі». Слово «селфі» в подальшому увійшло в українську мову без змін, означаючи фотографування самого себе.

2) Знайти фразеологізми, метафори та жарти, що будуть замінити оригінальні, які не мають сенсу при перекладі. На прикладі серіалу «Теорія великого вибуху» можна побачити ці заміни: вислів одного з героїв «Sheldon, here is the new edition of Hellboy. It's mind blowing!» було перекладено як «Шелдоне, це нове видання Хелбоя. Воно просто зносить дах!». В цьому випадку сленгове словосполучення «mind blowing» влучно було перекладено як «зносить дах». Також в цьому серіалі було багато вигуків, на які перекладачі знайшли аналоги в українській мові: «Holy smokes» було перекладено як «Здуріти», «Jeepers» було перекладено як «Ух ти ж», а «Its bitchin» було перекладено як «Кльово». Ось ще декілька прикладів використання цього способу під час перекладу кінотексту:

- Оригінал «Тачки» (Cars, 2006): «Float like a Cadillac, sting like a Beemer» було перекладено, як: «Летиш, як Мерс, жалиш, як Беха». В українському перекладі було використано сленгові слова «Мерс» та «Беха», що означають назви відомих марок авто «Мерседес» та «БМВ», для того щоб при перекладі цей жарт мав сенс.
- Оригінал «Зоотрополіс» (Zootopia, 2016): «It's called a hustle, sweetheart». В оригіналі ця фраза відображає хитрощі лиса, яка базується на сарказмі та спробі зменшити значення махінації. В українському перекладі її переклали, як «Це називається бізнес, любя». Цей вислів є більш адаптованим і зрозумілішим для української аудиторії.
- Оригінал «Король Лев» (The Lion King, 1994): «The past can hurt. But the way I see it, you can either run from it or learn from it». Цей вислів української було перекладено, як: «Минуле може боліти. Але ти можеш або тікати від нього, або винести урок». Тут для більшої зрозумілості було використано метафору «винести урок».

Висновки.

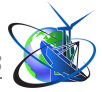
Загалом, основними завданнями перекладача є забезпечення глядачеві правильного розуміння ключових моментів фільму. Перекладач кінофільмів має більшу свободу вибору слів під час перекладу, ніж наприклад перекладач

художньої літератури. Але в свою ж чергу, перекладання художніх фільмів є складною структурою, не дотримання елементів якої може вплинути на неправильне розуміння глядачем ідей та особливостей фільму. Також якщо перекладач не зможе зберегти єдність лінгвістичних та нелінгвістичних частин кінотексту, картинка фільму буде зіпсована, що негативно вплине на сприйняття фільму глядачем.

Література

1. Сіроштан Т. О. Специфіка перекладу англомовних кінематографічних текстів. *SumDU Repository: Home*. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/81523/1/Siroshtan_mag_rob.pdf (дата звернення: 08.12.2024).
2. Барішполець О. Т. Український словник медіакультури. Київ: Міленіум, 2014. 196 с. URL: <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/BarishpSlovMaket2014.pdf> (дата звернення: 08.12.2024).
3. Брати люм'єр — вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Брати_Люм'єр (дата звернення: 08.12.2024).
4. Павельєва А. К. Дубляж як вид перекладу аудіовізуальних текстів. *Збірник матеріалів наукової конференції*. 2024. Т. 1. С. 287. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/15892/1/3.pdf> (дата звернення: 08.12.2024).
5. Журавель Т. В. Дублювання і субтитрування як види кіноперекладу. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/38279/1/Дублювання%20i%20субтитрування%20як%20види%20кіноперекладу.doc> (дата звернення: 08.12.2024).
6. Полякова О. В., Пилипчук М. Л. Закадровий переклад як вид кіноперекладу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2023. Т. 34(73), № 4. С. 156–161. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/4_2023/28.pdf (дата звернення: 08.12.2024).

Abstract. Today, cinema is one of the most popular forms of contemporary art, which is changing and developing more and more rapidly over the years. This article aims to analyze the film text and the three types of film translation: dubbing, subtitling and voice-over. Their common terminology, creation of the first samples, chronological development, advantages and disadvantages are discussed. The article also outlines certain problems that translators have and have faced when translating film texts throughout its existence, such as: the interlingual barrier, the interconnection of verbal and non-verbal parts of the film text, not taking into account the context of certain scenes, violation of the original unity of linguistic and non-linguistic systems, selection of equivalent phrases, metaphors, phraseological units, jokes, dialectisms, proper names, etc. The article also provides examples of translation of film texts and the advantages and disadvantages of such methods as: transcription or transliteration of proper names and certain words and phrases and the use of phraseology, metaphors and jokes to replace the original ones that do not make sense in translation. Certain words and phrases that have become widely used in the Ukrainian language are also indicated.

Keywords: movie, dubbing, subtitling, translator, translation, voiceover, film text.